Το «αγύμναστο» ελληνικό κράτος λαχάνιασε

Μεγάλες καθυστερήσεις στη διοχέτευση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Μπορεί η Ελλάδα να εξασφάλισε τη μεγαλύτερη, αναλογικά με το ΑΕΠ της, χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και να «έτρεξε» γρήγορα στα πρώτα αιτήματα πληρωμής, αλλά ο κρατικός μηχανισμός έχει λαχανιάσει πλέον και δυσκολεύεται, όχι μόνο να εκταμιεύσει, αλλά κυρίως να διοχετεύσει τους πόρους στους τελικούς δικαιούχους.

Τα στοιχεία της Eurostat που δόθηκαν στη δημοσιότητα πριν από λίγες μέρες δείχνουν ότι η Ελλάδα, ως ποσοστό των συνολικών επιχορηγήσεων (χωρίς τα δάνεια) που δικαιούται, είχε εισπράξει έως το τέλος του 2024 το 47,4% ή 8,6 δισ. ευρώ, έναντι 57,88% του μέσου όρου στην Ε.Ε., καταλαμβάνοντας μια θέση στη μέση των 27 χωρών. Το 2023 η Ελλάδα έκανε ένα μόνο αίτημα πληρωμής κι αυτό αντικατοπτρίστηκε στις εισπράξεις του 2024.

Αυτό, όμως, που προβληματίζει περισσότερο τους οικονομικούς αναλυτές και το έχει αναφέρει κατ' επανάληψιν στις εκθέσεις της και η Τράπεζα της Ελλάδος, είναι ότι τα κονδύλια που εισπράττονται δεν διοχετεύονται γρήγορα στους τελικούς δικαιούχους, αλλά λιμνάζουν στους φορείς της γενικής κυβέρνησης, εις βάρος προφανώς της ανάπτυξης. Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, η χρήση των επιχορηγήσεων στην Ελλάδα περιοριζόταν στο τέλος του 2024 στο 28% των συνολικών διαθέσιμων πόρων ή στα 5,1 δισ. ευρώ. Με άλλα λόγια, από τις επιχορηγήσεις που εισέπραξε, λίγο λιγότερες από τις μισές, το 40,6% ή 3,5 δισ. ευρώ, δεν είχαν χρησιμοποιηθεί. Σε αυτή την κατάταξη καταλαμβάνει τη 19η θέση μεταξύ των 27 κρατών-μελών της Ε.Ε.

Τα κονδύλια που εισπράττονται δεν διοχετεύονται γρήγορα στους τελικούς δικαιούχους, αλλά λιμνάζουν στους φορείς της γενικής κυβέρνησης, εις βάρος της ανάπτυξης.

Από τις επιχορηγήσεις που εισέπραξε η Ελλάδα, λίγο λιγότερες από τις μισές, το 40,6% ή 3,5 δισ. ευρώ, δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων.

«Υπάρχει μια πολύ βαριά γραφειοκρατική διαδικασία», εξηγεί οικονομικός αναλυτής από τον τραπεζικό χώρο. «Από τη στιγμή που θα υποβληθεί ένα επενδυτικό σχέδιο, μέχρι να εγκριθεί, να γίνουν συμβασιοποιήσεις κ.λπ., περνάει μεγάλο χρονικό διάστημα. Υπάρχουν κι άλλες χώρες που έχουν τέτοια θέματα, αλλά εμείς είμαστε λίγο χειρότερα. Βεβαίως, το δικό μας πρόγραμμα είναι το μεγαλύτερο ως ποσοστό του ΑΕΠ, άρα είναι πιο απαιτητικό από τη δημόσια διοίκηση, αλλά και η ελληνική δημόσια διοίκηση έχει σοβαρό πρόβλημα».

Το ίδιο θέμα είχε αναδείξει και η Τράπεζα της Ελλάδος στην τελευταία έκθεση Νομισματικής Πολιτικής, σημειώνοντας ότι «η υποεκτέλεση των δαπανών καταδεικνύει τις δυσκολίες υλοποίησης των επενδυτικών προγραμμάτων. Οι προηγούμενες επιδόσεις όσον αφορά την απορρόφηση κονδυλίων από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ε.Ε. δείχνουν ότι οι πληρωμές δαπανών που σχετίζονται με δημόσια επενδυτικά έργα χρηματοδοτούμενα από ευρωπαϊκά κονδύλια παρουσιάζουν σημαντικές καθυστερήσεις».

Το ποιοι είναι οι τελικοί δικαιούχοι έχει επίσης ενδιαφέρον. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, για την περίοδο 2021-2024, στο σύνολο των επιχορηγήσεων που χρησιμοποιούνται η συντριπτική πλειονότητα στην Ελλάδα, περίπου το 83%, έναντι περίπου 35% στην Ε.Ε., έχει τελικό προορισμό φορείς εκτός γενικής κυβέρνησης. Συγκεκριμένα, αφορά «μεταβιβάσεις κεφαλαίων» σε φορείς της κυβέρνησης που προορίζονται για τη χρηματοδότηση επενδύσεων φορέων εκτός κυβέρνησης, όπως εξηγεί η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία. Το ποσό που έχει διοχετευθεί για ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου, δηλαδή έχει επενδυθεί κατ' ευθείαν από τη γενική κυβέρνηση, είναι κάτω από 10% έναντι 21% στην Ε.Ε. Αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι το 29% του συνόλου των επιχορηγήσεων στην Ε.Ε. έχει διατεθεί για τρέχουσες δαπάνες, που υποτίθεται ότι δεν θα χρηματοδοτούσε το ΤΑΑ. Στην Ελλάδα το σχετικό ποσοστό δεν ξεπερνά το 10%. Αλλά και το τι ορίζεται ως επένδυση είναι ένα άλλο μεγάλο ερώτημα. Π.χ. στην Ελλάδα η επιδότηση επιτοκίων για στεγαστικά δάνεια θεωρείται επένδυση.

Βεβαίως, από το Ταμείο Ανάκαμψης επισημαίνουν ότι η Ελλάδα σε απόλυτα μεγέθη είναι 6η σε εκταμιεύσεις, επομένως έχει εισπράξει ένα μεγάλο ποσό. Επιπλέον, τονίζουν ότι το ελληνικό σχέδιο είναι οπισθοβαρές, καθώς τα περισσότερα ορόσημα του τελευταίου αιτήματος πληρωμής (9ο) τον Αύγουστο του 2026 είναι ορόσημα ολοκλήρωσης έργων, οπότε και θα πληρωθούν τα μεγαλύτερα ποσά. Το 2025 ο στόχος απορρόφησης είναι 4,9 δισ. ευρώ και το 2026 είναι 7 δισ. ευρώ. «Το κρίσιμο πεδίο είναι τώρα», λέει ο Ορέστης Καβαλάκης, διοικητής του Ταμείου.

Η υποεκτέλεση των δαπανών καταδεικνύει τις δυσκολίες υλοποίησης των επενδυτικών προγραμμάτων, επισήμανε πρόσφατα σε έκθεσή της η Τράπεζα της Ελλάδος.

Στο σκέλος των δανείων η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα όπου το σύνολο σχεδόν των ποσών που έχει εισπράξει προορίζεται για ιδιωτικό δανεισμό (καταγράφεται ως «άλλα κόστη» στον πίνακα της Eurostat). Άλλες χώρες, όπως π.χ. η Κύπρος, η Σλοβενία και η Ρουμανία δανείζονται για δημόσιες επενδύσεις, που σημαίνει ότι θα επιστρέψουν οι ίδιες τα δάνεια.

Τα νεότερα στοιχεία δείχνουν ότι έως τον Απρίλιο οι εκταμιεύσεις έχουν φτάσει τα 21,34 δισ. ευρώ (9,94 δισ. ευρώ επιχορηγήσεις και 11,1 δισ. ευρώ δάνεια), δηλαδή το 59,4% των ποσών που δικαιούται η χώρα.

Η Ελλάδα χρειάζεται «σπριντ» διαρκείας στις επενδύσεις

Του **ΘΑΝΟΥ ΤΣΙΡΟΥ**

Η Ελλάδα στα δύο άκρα της ευρωπαϊκής στατιστικής: είμαστε η χώρα με το μεγαλύτερο επενδυτικό... comeback μετά την πανδημία και ταυτόχρονα η 2η από το τέλος χώρα με το πιο διευρυμένο «επενδυτικό κενό» στην Ευρώπη.

Οι επενδύσεις σε μηχανήματα και εξοπλισμό εμφανίζονται αναλογικά μεγαλύτερες συγκριτικά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αλλά αυτό αποδίδεται κυρίως στον στρατιωτικό εξοπλισμό. Στις δε κατοικίες, που μας «καίνε» λόγω στεγαστικού προβλήματος, έχουμε πιάσει «πάτο»: με συμμετοχή 2% στο ΑΕΠ, οι επενδύσεις για την κάλυψη στεγαστικών αναγκών αναλογούν στο 27,8% του αντίστοιχου επιπέδου του 2005, όταν η αμέσως επόμενη χώρα με τη χειρότερη επίδοση στην Ευρώπη είναι η Ιρλανδία με ποσοστό 58%.

Τα βλέμματα παραμένουν στραμμένα στον δείκτη των επενδύσεων, αλλά και στη συμμετοχή αυτών στο ΑΕΠ της χώρας, καθώς εκεί φαίνεται να βρίσκεται η λύση για μια σειρά από σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει: πρώτον, το πολύ χαμηλό επίπεδο μισθών που δεν θα ανέβει με την επιδιωκόμενη ταχύτητα παρά μόνο αν ενισχυθεί η παραγωγικότητα της εργασίας, η οποία με τη σειρά της «παρακολουθεί» την πορεία των επενδύσεων ειδικά σε μηχανολογικό εξοπλισμό και τεχνολογία. Και δεύτερον, το μείζον πρόβλημα της έλλειψης στέγης το οποίο απαιτεί αύξηση της προσφοράς κατοικιών τουλάχιστον για να ανακοπεί η περαιτέρω διόγκωσή του.

Η πολυετής οικονομική κρίση έκανε μεγάλη ζημιά στον ελληνικό δείκτη των επενδύσεων, ο οποίος σημαντικά κατέστη αρνητικός με τις αποσβέσεις (δηλαδή την απώλεια αξίας των υφιστάμενων επενδύσεων) να ξεπερνούν τις καινούργιες τοποθετήσεις. Τα στοιχεία αποτυπώνουν μια προσπάθεια ανάκαμψης μετά την πανδημία, όμως ακόμη ο δρόμος είναι πολύ μακρύς. Ακόμη ένα βήμα θα γίνει μέσα στην εβδομάδα με την κατάθεση συμπληρωματικού προϋπολογισμού για το 2025, ώστε να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων επιπλέον 500 εκατ. ευρώ και να έρθει πιο κοντά η επίτευξη του στόχου για αύξηση των επενδύσεων κατά 8,4% μέσα στο τρέχον έτος. Η προηγούμενη προϊστορία δεν είναι υπέρ αυτής της εξέλιξης, καθώς ούτε το 2022 ούτε το 2023 ούτε και πέρυσι επιβεβαιώθηκαν οι αισιόδοξες προβλέψεις και τελικώς η χρονιά έκλεισε με άνοδο μεν, συγκρατημένη δε.

Τι δείχνουν τα τελευταία διαθέσιμα συγκριτικά στοιχεία Ελλάδας - Ε.Ε.;

• Η συμμετοχή των επενδύσεων στο ΑΕΠ αυξάνεται διαρκώς μετά την πανδημία, η «ψαλίδα» με την Ευρώπη κλείνει, αλλά ο ρυθμός είναι αργός. Μάλιστα, το κλείσιμο του λεγόμενου επενδυτικού κενού είναι κυρίως απόρροια της «στασιμότητας» στην Ευρώπη. Στην Ελλάδα, το 2024 έκλεισε με συμμετοχή 15,3% των επενδύσεων στο ΑΕΠ. Μόνο το Λουξεμβούργο έχει χειρότερη απόδοση με ποσοστό 14,3%, με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης να διαμορφώνεται στο 21,1%. Αυτή η διαφορά των 5,8 μονάδων είναι και το λεγόμενο επενδυτικό κενό. Το 2021 η Ελλάδα ήταν στο 13,8% και η Ευρωζώνη στο 21,7%.

Μπορεί την περίοδο 2020-2024 οι επενδύσεις στη χώρα μας να έχουν αυξηθεί κατά 57,65%, ενώ στην Ευρωζώνη μόλις κατά 5,5%, ωστόσο το μερίδιό τους στο ΑΕΠ συνεχίζει να είναι μικρό.

• Η διαφορά Ελλάδας - Ευρωζώνης ήταν αμέσως μετά την πανδημία στις 7,9 μονάδες και έχει κλείσει λόγω της μεγαλύτερης αύξησης που παρουσιάζουν οι επενδύσεις στην Ελλάδα συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες. Τα στοιχεία της Eurostat δείχνουν ότι προς το παρόν κάνουμε «πρωταθλητισμό» όσον αφορά τον ρυθμό αύξησης. Την περίοδο 2020-2024 οι επενδύσεις στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί κατά 57,65%, ενώ στην Ευρωζώνη μόλις κατά 5,5%. Ακόμη και με τόσο εντυπωσιακή διαφορά στον ρυθμό αύξησης των επενδύσεων, θα χρειαστεί πολύς χρόνος ακόμη για να πιάσει η Ελλάδα την Ευρωζώνη στον δείκτη συμμετοχής των επενδύσεων στο ΑΕΠ.

• Η συμμετοχή των επενδύσεων σε κατοικίες στο συνολικό ΑΕΠ είναι μόλις 2,3% με βάση τα στοιχεία του 2024, ποσοστό που είναι το δεύτερο χαμηλότερο στην Ευρώπη μετά την Πολωνία. Ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ενωσης φτάνει στο 5,4%, ενώ υπάρχουν χώρες που επενδύουν πάνω από 6% του ΑΕΠ τους σε κατοικίες. Μεταξύ αυτών η Ιταλία και η Κύπρος, η οποία μάλιστα βρίσκεται στην κορυφή της κατάστασης. Συνολικά στις κατασκευές η Ελλάδα είναι τελευταία με ποσοστό συμμετοχής στο ΑΕΠ της τάξεως του 6%, όταν ο μέσος όρος της Ευρωζώνης είναι στο 10,9%.

• Επενδύσεις σε μηχανήματα, εξοπλισμό και οπλικά συστήματα αντιστοιχούν περίπου στο 6,6% του ΑΕΠ. Υπερβαίνουμε τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, αλλά και πάλι αυτό αποδίδεται περισσότερο στις αυξημένες τα τελευταία χρόνια επενδύσεις στους στρατιωτικούς εξοπλισμούς.

Στις εαρινές της προβλέψεις η Κομισιόν αναθεωρεί τις προβλέψεις της όσον αφορά την πορεία των ελληνικών επενδύσεων επί τα χείρω, παρά το γεγονός ότι έχει ληφθεί υπόψη η αύξηση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων κατά 500 εκατ. ευρώ. Ηδη για το 2024 έχει «διορθωθεί» η φθινοπωρινή εκτίμηση, καθώς από το 7,4% κλείσαμε στο 4,5%. Για το 2025, το +8,9% του φθινοπώρου κατέβηκε ήδη στο 7,8% και για το 2026 το 7,1% έγινε 7,3%. Βελτιώθηκαν προς τα πάνω οι εκτιμήσεις για τις επενδύσεις στις κατασκευές (από 4,2% μείον με βάση τις φθινοπωρινές προβλέψεις σε 13,1%), αλλά καταγράφεται πολύ μεγάλη μείωση στην εκτίμηση για τις επενδύσεις σε εξοπλισμό (από το 12,5% στο 5,6%).